

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Румяна Балинова Тодорова,
Факултет по хуманитарни науки,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”

по процедура за присъждане на образователната и научна степен **доктор** по:
научна област област на висшето образование 1. Педагогически науки;
професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението
в детската градина и началното училище – английски език),
катедра „Предучилищна и медийна педагогика”,
Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ “Св. Климент Охридски”

Единствен кандидат в този конкурс е Христина Николаева Белева. През 1993 г. завършва Индология с втора специалност английски език в СУ „Климент Охридски“. В годините до назначаването ѝ за редовен асистент през 2012 г. в катедрата по Предучилищна и медийна педагогика към Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски”, е работила като преводач, заемала е отговорни длъжности в различни институции, като например ръководител на отдел „Връзки с обществеността“ в Централно управление на „Български държавни железници” ЕАД, мениджър „Операции“ по проекти. Христина Белева има най-различни квалификации, изброени и представени в автобиографичните ѝ данни, което говори за доста добрата ѝ подготовка в областта на англицистиката. Някои от квалификациите ѝ са ориентирани към ръководене, планиране и консултантски услуги за различни проекти. Работила е и като хоноруван преподавател по практически английски език на студенти – бакалаври от специалностите ПУПЧЕ и НУПЧЕ. Участвала е в множество отговорни и доста значими европейски и национални проекти, представени в документацията по конкурса. В момента Христина Белева води упражнения на английски език както на студенти бакалаври ПУПЧЕ, така и на студенти от магистърска програма „Образователни науки и интеркултурно образование“ по дисциплините „Интеркултурна комуникация“ и „Методология на психолого-педагогическите изследвания в интеркултурна среда“. Участва в обновяването на учебни програми по практически английски език за специалностите ПУПЧЕ и МПХК.

Христина Белева е била докторант на самостоятелна подготовка в професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението по чужд език) в катедра „Предучилищна и медийна педагогика”, ФНОИ, СУ “Св. Климент Охридски”.

Журито по процедурата за защита на дисертационния труд, чиито член съм и аз, е определено с ректорска заповед РД-38-297/26.06.2019 г. Трудът е обсъден на заседание на катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ към ФНОИ на СУ „Св. Климент Охридски“ на 08.02.2019 г. Всички административни процедури са спазени.

Дисертационният труд „Развитие на металингвистични и специфични комуникативни компетенции при студенти от специалност „Предучилищна педагогика с чужд език““ на Христина Белева, представен за обявения конкурс, се основава на предишни нейни изследвания, изброени в списък с публикации в Автореферата, които са 5 на брой, едната в съавторство, една – публикувана в чужбина, всички свързани с темата на дисертацията. Обемът на дисертацията е 221 страници, от които 142 страници – основен текст и 79 – приложения. Състои се от увод, три глави и заключение. Библиографията съдържа 147 заглавия, от които 37 източници на кирилица (33 на български и 4 на руски език) и 110 на латиница (от които 108 на английски и 2 на френски език). Видно е, че са включени автори както от чужбина, така и от България, което дава възможност да се съпоставят изследванията в съответната област на различни учени по света. Това красноречиво говори за задълбочената теоретична подготовка на авторката.

Приложенията включват анкетни листове и бланки, разработени за целите на изследването; литературни текстове, подбрани за нуждите на експерименталния англоезичен модул; примерни текстове и практически педагогически задачи за студентите в експерименталната група; въпросник за стратегиите за учене на чужд език. Информацията е много добре онагледена статистически посредством таблици и диаграми, представящи резултатите от емпиричното изследване и от експеримента.

В увода (с. 5-7) е очертана схематично концептуалната рамка на изследването, която е доста обща. Обосновават се изборът и актуалността на темата. Подчертава се важноста на развиването на металингвистични познания за фонетичните, семантичните и синтактичните аспекти на езика, които формират инструментариума на езиковата игрова креативност и емотивната комуникация при децата. Посочва се необходимостта от академичната подготовка на бъдещите учители по чужд език в тази насока.

В първа глава (с. 8-48) са представени доста задълбочено различни становища на изследователи, ориентирани към езика като начин на общуване, продуциране и възприемане на информация, към проявленията и функциите на езика и връзката им с преподаването на чужд език. Прави се доста задълбочен и подробен обзор на литературата по въпроса. Според мен тези основни положения могат да се представят по-схематично, защото трудът е ориентиран най-вече към преподаване на английски език

на деца от предучилищна степен и на ученици от началния курс на основното училище. Все пак, наблюдават се интересни асоциации с някои думи като напр. „усвоявам“, „овладявам“, „схващам“ и др., свързани с когнитивното познание, възприемането и възпроизвеждането, както и различни схващания за детското въображение и връзката му с езика. Представени са становища за текста и по-конкретно за художествения текст като обект при преподаването на чужд език, свързан с обогатяването на пасивния речник на обучаемите. Посочени са резултатите от проект, тясно свързан с изследваните проблеми, от разработване на тестове за металингвистична осъзнатост на някои от основните европейски езици, както и различни стратегии за учене на чужд език.

Втора глава (с. 49-72) е структурирана добре и в нея са изложени параметрите на методиката и на дизайна на изследването, свързани с обекта, целите, задачите и хипотезите на изследването. Представя се нормативно-образователният контекст, който е от съществено значение както за преподаването, така и за усвояването на чуждоезиковия материал, също така и рамката на експериментален литературен модул, и в частност експерименталният англоезичен литературен модул при емпиричното изследване. Присъства и времеви план на занятията със студентите от специалностите ПУПЧЕ, НУПЧЕ и ПМХК.

Третата глава (с. 73-140) представлява подробен анализ на резултатите, статистическа обработка на данните, валидността и надежността на използвания инструмент за стратегии, общи изводи от отделните компоненти на изследването, перспективи за бъдещи изследвания, насоки за педагогическа работа и научните приноси. Изрично се споменава фактът, че „игровият формат на проектираните от студентите дейности в областта на ранното чуждоезиково обучение“ е „най-подходящ“ за предучилищна степен и ранното чуждоезиково обучение (с. 130), както и за „постигане на определен комуникативен ефект върху децата и развиване на определени интелектуални, социални или емоционални умения у тях“ (с. 133), а също и за осъществяване на емоционална връзка с децата и развиване на тяхното въображение. Отчита се пропускът в образованието на малки деца и ученици чрез игровия формат да се насърчават и развиват социалните им умения. Изводите са направени много отговорно въз основа на поставените в началото хипотези. Те не са формални, което си проличава от несъответствието и/или разликата между някои от хипотезите и данните от получените резултати. Приносните моменти са добре очертани.

В заключението (с. 141-142) са обобщени постигнатите резултати. Подчертава се необходимостта от осъзната метакогнитивна саморефлексия при бъдещите педагози.

Авторефератът точно и ясно отразява съдържанието на дисертацията. В него се посочват и приносните ѝ моменти.

Дисертационният труд на Христина Белева има теоретична и практическа насоченост и стойност за методиката на чуждоезиковото обучение и в частност на ранното ЧЕО, а може да ползва и педагози в областта на родноезиковото обучение.

Приносите му са ясно заявени в дисертацията и в Автореферата, едни от които са изрично обръщане на внимание на саморефлексията наред с изграждане на метакогнитивни умения и стратегии на бъдещите учители по английски език в ранна детска възраст.

Биха могли все пак да се направят някои препоръки:

Според мен отделните глави, точки и подточки в съдържанието е добре да бъдат номерирани.

Добре би било първа глава да се раздели поне на две отделни глави, едната – свързана с различните теоретични постановки, ориентирани към езика и художествения текст, а другата – със стратегиите за учене на чужд език.

Споменаването на метафорите и хумористичните игри на думи, както и „игри със словото“ (с. 5), спомагащи за развиването на емоционални реакции и металингвистични компетенции, е твърде сложен механизъм, който не би могъл да се използва при обучението на малки деца по английски език, въпреки че не може да се отрече фактът, че метафоричността в езика е свързана с абстрактното мислене при развитието на децата.

Не виждам никакъв смисъл да се говори за санскрит в дадения докторски труд, въпреки че да речем се прави връзка с художественото слово (с. 15-16).

Не смятам, че трябва да присъства Анотация на дисциплината „Практически английски език“ в Приложение III, след като никъде в текста не се споменава нищо, свързано с работата по тази дисциплина и връзката ѝ с проблематиката на труда.

Моите очаквания бяха да се предложат и серия упражнения за работа със студенти от специалност „Предучилищна педагогика с чужд език“.

В **заключение** бих могла да кажа, че въз основа на изложените по-горе приноси и качества на докторантката Христина Николаева Белева смятам, че дисертационният труд, както и научната и професионалната ѝ ориентация удовлетворяват изискванията на ЗРАС и на съпътстващите го правилници.

На основание на всичко споменато предлагам на научното жури да гласува положително за присъждането на *Христина Николаева Белева на образователната и*

научна степен „доктор” по научна област област на висшето образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението в детската градина и началното училище – английски език), в катедра „Предучилищна и медийна педагогика”, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Софийски университет “Св. Климент Охридски”.

16. 09. 2019 г.

Изготвил становището:

/проф. д-р Р. Тодорова/